

**AVRUPA KONSEYİ,
YOLSUZLUKLARLA MÜCADELE MEDENİ HUKUK
SÖZLEŞMESİ***
(4 Ocak 1999)

Önsöz

Avrupa Konseyi'ne üye devletler, diğer devletler ve Avrupa Topluluğu üyelerinden şimdiye dek imzalayan ülkeler;

Avrupa Konseyi'nin amacının üyeleri arasında daha güçlü bir birliği gerçekleştirmek olduğunu dikkate alarak;

Yolsuzluğa karşı mücadelede uluslararası işbirliğini güçlendirmenin önemini bilincinde olarak;

Yolsuzluğun hukuk devleti ilkesi, demokrasi ve insan hakları, adalet ve sosyal adalete karşı büyük bir tehdit oluşturduğunun, iktisadi kalkınmayı engellediğinin ve piyasa ekonomisinin uygun ve doğru bir şekilde işlemini tehlikeye attığının önemini vurgulayarak;

Yolsuzluğun bireyler, şirketler, devletler ve uluslararası kurumlar üzerinde yol açtığı kötü finansal sonuçları kabul ederek,

Medeni hukukun, özellikle zarara uğrayan kişilerin bu zararlarını adil bir şekilde tazmin ederek, yolsuzluğa karşı mücadelede sağlayacağı katkının önemi konusunda ikna olarak;

Avrupa Adalet Bakanları Konferansı'nın 19. (Malta, 1994), 21. (Çek Cumhuriyeti, 1997) ve 22. (Moldova, 1999)'sinde alınan kararları ve sonuçları anımsayarak;

Kasım 1996'da Bakanlar Komitesi tarafından benimsenen Yolsuzluğa Karşı Eylem Programı'nı göz önüne alarak;

Ayrıca, Şubat 1997'de Bakanlar Komitesi tarafından onaylanan yolsuzluk eylemlerinden dolayı ortaya çıkan zararların tazmini için medeni hukukla

ilgili çareler ile ilgili bir sözleşmenin tazmin edilmesi konusundaki tatbikatı dikkate alarak;

Kasım 1997’de, Bakanlar Komitesi’nin 101. oturumunda kabul edilen “yolsuzluğa” karşı mücadelede 20 Temel ilke ile ilgili (97) 24 sayılı kararı, Mayıs 1998’de Bakanlar Komitesi’nin 102. oturumunda benimsenen “Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (Group of States against Corruption-GRECO)” ‘nu kuran kısmi ve genişletilmiş anlaşmanın kabulüne yetki veren (98)7 sayılı kararı ve 1 Mayıs 1999’da kabul edilen ve GRECO’yu kuran 99(5) sayılı kararı göz önünde bulundurarak;

Ekim 1997’de Strasbourg’da yapılan 2. toplantısında Avrupa Konseyi’ne üye devletlerin devlet ve hükümet başkanları tarafından benimsenen Eylem Planı ve Nihai Deklarasyonu dikkate alınarak;

Aşağıdaki hükümleri kabul ederler:

I. Bölüm- Ulusal düzeyde alınacak tedbirler

1. Madde-Amaç

Taraflardan her biri, yolsuzluk eylemlerinden dolayı olumsuz yönde etkilenen kişiler için etkili tedbirler alınmasını ve zararın tazmin edilmesi ihtimali de dahil, haklarını ve menfaatlerini savunmaları için imkanlar oluşturulmasını kendi iç hukuklarında sağlayacaklardır.

2. Madde- Yolsuzluğun tanımı

Bu sözleşmenin amacı açısından “yolsuzluk”, doğrudan doğruya ya da dolaylı yollardan rüşvet ve yasadışı bir menfaat temin eden kişinin yürüttüğü görevlerin veya gerekli davranışların yasalara uygun bir şekilde yerine getirilmesinde sapmalara yol açan rüşvet veya başka her türlü yasadışı menfaatin talep edilmesi, teklif edilmesi, verilmesi ya da kabul edilmesi anlamına gelir.

3. Madde- Zararın Tazmini

1 Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, yolsuzluk eylemi sonucunda zarara uğrayan kişilerin bu zararın tam olarak tazmin edilmesi için dava açma hakkına sahip olmasını sağlamalıdır.

2 Bu tazminat maddi kaybı, kar kaybını ve parasal nitelik taşımayan kayıpları kapsayabilir.

4. Madde- Sorumluluk

1 Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, zararların tazmin edilmesi için aşağıdaki koşulların yerine getirilmesini sağlamalıdır:

- i. Davalı yolsuzluk eylemini gerçekleştirmeli veya yolsuzluk eyleminin önlenmesi için akılcı adımları atmakta başarısız olmalıdır;
- ii. Davacı zarardan muzdarip olmalıdır; ve
- iii. Yolsuzluk eylemi ile zarar arasında nedensel bir bağ olmalıdır.

2 Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, aynı yolsuzluk eylemi sonucu ortaya çıkan zarardan birden fazla davalının sorumlu olması halinde bunların müştereken ve ayrı ayrı sorumlu tutulmalarını sağlamalıdır.

5. Madde- Devletin Sorumluluğu

Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, kamu görevlilerinin yolsuzluk eylemlerinin sonucunda bir zarar ile karşılaşan kişilerin devletten, devletin dışındaki taraflardan ise uygun bir otoriteden tazminat talep edebilmesi için gerekli prosedürleri hazırlamalıdır.

6. Madde-Zararın oluşmasında pay sahibi olan ihmalkarlık

Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, davacının kendi hatasından dolayı zararın oluşmasına katkıda bulunmuşsa ya da zararın derecesini artırmışsa bu durum karşısında zararın azaltılmasına ya da reddine yönelik düzenlemeleri yapmalıdır.

7. Madde- Zamanaşımı süresi

1 Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, ortaya çıkan zararların tazmini ile ilgili davalarda, zarara uğrayan kişinin zararın veya yolsuzluk eyleminin meydana geldiğinin ve yolsuzluktan sorumlu olan kişinin kimliğinin farkına vardığı ya da mantıken farkına varması gerektiği günden sonraki üç yıldan az olmamak üzere bir zamanaşımı süresine tabi olmasını sağlamalıdır. Ancak, bu davalar zamanaşımı süresinin sona ermesinden sonra yolsuzluk eyleminin meydana geldiği tarihten itibaren on yıldan daha az bir süre geçmedikçe başlayamaz.

2 Zamanaşımı süresini askıya alınmasını ya da kesintiye uğramasını düzenleyen tarafların kanunları, eğer mümkünse, 1. paragrafta belirtilen süreleri uygulamalıdır.

8. Madde- Sözleşmelerin geçerliliği

1 Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, yolsuzluğa yol açan her türlü sözleşme ya da sözleşme hükmünün hükümsüz ve geçersiz olmasını sağlamalıdır.

2 Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, muvafakatı yolsuzluk eylemi nedeniyle zedelenenlerin sahip oldukları sözleşmelerin, gördükleri zarar için dava açma hakları saklı kalmak koşuluyla, mahkemeye müracaat ederek geçersiz ilan edilmelerini talep etme imkanını sözleşme sahiplerine tanınmasını sağlamalıdır.

9. Madde- Çalışanların korunması

Taraflardan her biri, kendi iş hukukunda, yolsuzluğun olduğuna dair mantıklı gerekçelere sahip olan ve iyi niyetle bu şüphesini yetkili kişi yada makamlara aktaran çalışanların her hangi biri haksız ceza ile cezalandırılmalarına karşı uygun bir şekilde korumalıdır.

10. Madde- Muhasebe ve denetim

1. Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, şirketlerin yıllık hesaplarının düzgün bir şekilde tutulması ve firmaların finansal durumları konusunda doğru ve dürüst bir görünüm oluşması için gerekli her tedbiri almalıdırlar.

2. Yolsuzluk eylemlerinin önlenmesi düşüncesiyle taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, denetçilerin yıllık hesapların firmanın finansal durumunun doğru ve dürüst bir şekilde yansıtıldığını teyit etmelerini sağlamalıdır.

11. Madde- Delillerin toplanması

Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, bir yolsuzluk eyleminden ortaya çıkan davalarda delillerin toplanması için etkili prosedürlerin yürürlüğe konulmasını sağlamalıdır.

12. Madde- Geçici tedbirler

Taraflardan her biri, kendi iç hukukunda, yolsuzluk eylemi sonucu ortaya çıkan davalarda tarafların hak ve çıkarlarının korunması için gerekli olan mahkeme düzenini sağlamalıdır.

II. Bölüm- Uluslararası İşbirliği ve Uygulamalarının Gözlemlenmesi

13. Madde- Uluslararası İşbirliği

Taraflar, özellikle dokümanların sağlanması, yurtdışında delillerin toplanması, yargılama yetkisi, yabancı yargılama ve mahkeme masraflarını kabul edilmesi konularında olmak üzere, üyelerinden birini teşkil ettikleri medeni hukuk ve ticaretle ilgili meselelerdeki uluslararası işbirliği ile ilgili uluslararası enstrümanların hükümlerine ve kendi iç hukuklarına göre, yolsuzluk olayları ile ilgili davalarla alakalı konularda etkin bir şekilde işbirliği yapmaktadırlar.

14. Madde- Gözleme

Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu bu sözleşmenin taraflarca uygulanmasını gözlemler.

III. Bölüm- Son hükümler

15. Madde- Sözleşmenin imzalanması ve yürürlüğe girmesi

1. Bu sözleşme, Avrupa Konseyi'nin üyesi olan ülkeleri, bu sözleşmenin oluşturulmasına katkıda bulunan üye olmayan ülkeleri ve Avrupa Topluluğu ülkeleri için imzaya açılmıştır.
2. Bu sözleşme, onaylama, kabul veya uygun bulmaya tabidir. Onaylama, kabul etme veya uygun bulma enstrümanları Avrupa Konseyi'nin Genel Sekreterliği'nde saklanır.
3. Bu sözleşme 2. paragrafın hükümlerine göre sözleşme hükümleri ile bağlı oldukları konusunda rızalarını ifade eden 14. ülkenin imzaladığı tarihten sonraki 3 aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer. Anlaşmanın kabul edilmesi ya da onaylanması Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)'nun üyesi olmayan ve anlaşmayı imzalayan ülke sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte otomatikman üye olur.
4. Sözleşme hükümlerine bağlı kalmaya razı göstereceğini sonradan ifade eden ve sözleşmeyi imzalayan herhangi bir ülke için, sözleşme 2. paragrafa göre, bağlı kalacağını ifade ettiği tarihten sonraki 3 aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer. Sözleşmenin onaylanması, kabulü veya uygun bulunması sırasında Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'nun üyesi olmayan herhangi bir imzacı ülke sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte otomatikman üye olur.

5. Avrupa Topluluğu'nun Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'na katılması açısından uygulanacak model Avrupa Topluluğu ile yapılacak bir anlaşma ile tespit edilecektir.

16. Madde- Sözleşmeye kabul edilme

1. Bu sözleşme yürürlüğe girdikten ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi sözleşmenin taraflarıyla danışmalarda bulunduktan sonra, konsey üyesi olmayan ve bu sözleşmenin yürürlüğe girmesi için yapılan çalışmalara katılmayan herhangi bir devlet, Avrupa Konseyi Kanunu'nun 20. d. maddesinde ileri sürülen çoğunluk tarafından alınan bir karar ile ve komiteyi toplamaya yetkili tarafların temsilcilerinin alacağı oybirliği kararı ile, herhangi bir devlet üyeliğe davet edilebilir.

2. Sözleşmeye muvafık olan herhangi bir devlet bakımından Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne kabul enstrümanının teslimi tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girer. Sözleşmeye katılan herhangi bir devlet, Sözleşmenin onlar açısından yürürlüğe girdiği tarihte halihazırda üyesi değilse GRECO'nun otomatikman üyesi olurlar.

17. Madde- Çekinceler

Bu sözleşmenin herhangi bir hükmüne çekince konulamaz.

18. Madde- Bölgesel uygulama

1. Avrupa Topluluğu yada herhangi bir devlet, sözleşmeyi imzaladığında veya sözleşmeyi imzalamasına, kabul veya onamasına ait enstrümanları teslim ettiğinde, bu sözleşmenin uygulanacağı bölge yada bölgeleri belirleyebilir.

2. Taraflardan herhangi biri, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne göndereceği bir deklarasyonla, deklarasyonda belirlenen başka bir bölgeye yönelik olarak bu sözleşmenin uygulama alanını genişletebilir. Bu bölge açısından sözleşme genel sekreterlik tarafından bu deklarasyonun alındığı tarihten sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Takip eden iki paragrafa göre yapılacak herhangi bir deklarasyon, deklarasyonda belirlenen bölgeler bakımından Genel Sekreterliğe gönderilen bir ihbar ile geri çekilebilir. Geri çekilme Genel Sekreterlik Tarafından bu

ihbarın alındığı tarihten sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

19. Madde- Diğer enstrüman ve anlaşmalar ile ilişkiler

1. Sözleşme, özel konularla ilgili çok taraflı uluslararası enstrümanlar tarafından hak ve yükümlülükleri etkilemez.
2. Sözleşmenin tarafları, sözleşmenin hükümlerini güçlendirmek ve eklerde bulunmak veya sözleşmede yer alan ilkelerin uygulanmasını kolaylaştırmak veyahut, bu sözleşmenin ilke ve amaçlarına zarar vermeksizin, bu sözleşmenin imzaya açıldığı zamanda bağlayıcı nitelikte olan özel bir sistemin çerçevesi dahilinde bu konudaki kuralları teklif etmek amacıyla, bu sözleşmenin değindiği konular üzerinde iki taraflı yada çok taraflı anlaşmalar yapabilirler.
3. İki ya da daha fazla taraf bu sözleşmede değinilen konular üzerinde halihazırda bir anlaşmaya varmışlarsa veya bu meselelerde belirli ilişkilere sahiplerse, bu sözleşmeyi uygulamaya yetkilidirler ya da Sözleşme'nin hükümleri doğrultusunda bu ilişkileri düzenlemeye hak kazanırlar.

20. Madde- Sözleşmenin değiştirilmesi

- 1 Bu sözleşmenin değiştirilmesi taraflardan herhangi biri tarafından önerilebilir ve öneri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği tarafından Avrupa Konseyi'ne üye devletlere, bu sözleşmenin geliştirilmesine katkıda bulunan üye olmayan devletlere, Avrupa Topluluğuna ve 16. Madde hükümleri doğrultusunda bu Sözleşme'yi kabul etmesi için davet edilen ya da kabul eden diğer devletlere iletilir.
- 2 Taraflardan biri tarafından önerilen herhangi bir değişiklik, bu değişiklik önerisi ile ilgili görüşlerini Bakanlar Komitesine sunacak olan Hukuki İşbirliği İle İlgili Avrupa Komitesi (European Committee on Legal Co-operation-CDCJ)'ne iletilecektir.
- 3 Bakanlar Komitesi önerilen değişiklikleri ve Hukuki İşbirliği İle İlgili Avrupa Komitesi (CDCJ) tarafından sunulan görüşleri dikkate alarak inceler ve Avrupa Konseyi'nin üyesi olmayan Sözleşmeye taraf ülkelerle danışmalarda bulunduktan sonra değişikliği kabul edebilir.
- 4 Bu maddenin 3. paragrafına göre Bakanlar Komitesi tarafından benimsenen herhangi bir değişiklik metni onayları için taraf ülkelere iletilir.

5 Bu maddenin 3. paragrafına göre kabul edilen herhangi bir değişiklik bütün taraflar Genel Sekreterliğe onaylarını bildirmelerinden sonraki otuzuncu günde yürürlüğe girer.

21. Madde- Anlaşmazlıkların çözüme bağlanması

1 Avrupa Konseyi Hukuki İşbirliği İle İlgili Avrupa Komitesi (CDCJ)'ne bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanması ile ilgili konularda bilgi verilmelidir.

2 Bu Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması konularında taraflar arasında uyuşmazlık olması durumunda, aralarında uyuşmazlığı Avrupa Konseyi Hukuki İşbirliği İle İlgili Avrupa Komitesi (CDCJ)'ne, kararları tarafları bağlayan bir tarafsız bir mahkemeye ya da ilgili tarafların ortak kararı ile Uluslararası Adalet Divanı'na havale etmenin de bulunduğu uyuşmazlıkların müzakereler ya da kendi tercihlerine bağlı olarak diğer herhangi bir barışçıl yolla çözüme bağlanması yollarını arayacaklardır.

22. Madde- Sözleşmeden çekilme

1 Herhangi bir zamanda taraflardan herhangi biri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne teslim edeceği bir bildiri ile bu Sözleşmeden çekilebilir.

2 Bu çekilme Genel Sekreterliği'nin bildiri teslim aldığı tarihten sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

23. Madde- Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği, Konsey üyesi devletlere ve bu Sözleşmenin diğer imzacı üyelerine ve taraflara:

a atılan her imzayı;

b sözleşmenin kabulü, onanması ve uygun bulunması ile ilgili herhangi bir enstrümanın teslimini;

c Madde 15 ve 16'ya göre bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihlerini;

d Bu sözleşme ile ilgili diğer her türlü eylemi, bildiri veya iletiyi, bildirir.

Altında imzası bulunan ve tam yetkili olan şahitlerin huzurunda bu Sözleşme imzalandı.

Bu Sözleşme, Kasım 1999'un dördüncü günü, her ikisi de eşit bir biçimde otantik olan İngilizce ve Fransızca iki metin olarak, Avrupa Konseyi'nin arşivinde muhafaza edilen tek bir kopya halinde Strasbourg'da hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği, Avrupa Konseyi üyesi devletle-

re, bu sözleşmenin geliştirilmesine katkıda bulunan üye olmayan devletlere, Avrupa Topluluğuna ve bu Sözleşme'yi kabul etmesi için davet edilen diğer devletlere onaylı bir kopyayı gönderir.